

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 3.

V Ljubljani, 20. prosinca 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Trnje in osat. — Naš denarni zavod. — Drobno delo. — Značilni pojavi. — Ktitikujoči glasovi. — V ofenzivi. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Trnje in osat.

I.

Zgoraj pravijo navadno: »Držite se zakona! Ravnajte se po predpisih, in niti lasú Vam nihče ne skrivi!« —

Če so zadovoljni zgoraj, pa zdolaj niso. Grešniki smo vsi, in vsi imamo svoje slabosti; naša največja slabost je ta, da imamo sto nadzornikov, da nam je vsak korak spremljan, da je vse naše življenje pod strogo in hudo kontrolo. A to nadzorstvo se ne razprostira le nad našim uradnim poslovanjem, marveč tudi nad našim zasebnim življenjem, da se človeku kar gabi, ker si že vsak črevljarski vajenec prisvaja pravico, tožiti in ovajati učitelja. — Imamo starše, ki smatrajo kaznjevanje svojih otrok kot veliko osebno razžalitev, ki jo je treba kolikor mogoče hudo maščevati. — Dobe se pa drugi — in teh ni najmanj — ki so razžaljeni v žepu, ker so morali zaradi neopravičenih zamud — plačati denarno globo. Maščevanje prvih kot drugih se vrši potom tožbe na c. kr. šolski urad. A v tej tožbi ni govora ne o zakonito izvršenem kaznovanju, ne o denarni kazni, marveč ta tožba govori — o zasebnem učiteljevem življenju; n. p. da daje slab zgled, ker hodi pozno v noč domov (četudi iz najboljših družbe) — dalje, da spremlja zdaj to, zdaj ono damo, kar je mladim v očitno pohujšanje. V gostilnici igra karte, to mu jemlje ugled pri ljudstvu itd. — Konec: sedi in opraviči se ter napiše par strani zagovora! Četudi nimajo take tožbe vidnega uspeha, imajo pa neviden uspeh, če se ponavljajo. Nekaj le ostane. — Končno bi bilo vse to smešno, da niso take in enake tožbe — anonimne, a obdolženec je v svoje varstvo prisiljen odgovarjati na vsako budalost. — Nad vse žalostno je, da sprejemajo naše oblastnije brezimenske tožbe in istotako žalostno je, da kličejo zavratno napadenega na odgovor.

Ta okolnost, da c. kr. šolski uradi na podlagi anonimnih ovadb in tožb kličejo koga na odgovor, nam je potisnilo pero v roke. Mi smo mnenja, da je naravnost škandal, ako nas zaradi brezimenske tožbe kličejo na odgovor. — Prizadeti ima pač priliko, da se temeljito opraviči; a za morebitna žaljiva podtikanja in sramoteča dejanja, ki so bila navedena v tožbi in ki so ga pekla kakor ogenj, nima in ne dobi zadoščanja.

Vse, kar se zgodi, je, da se dotičnemu — ničesar ne zgodi. Anonimnih pritožb ne bi smeli trpeti nikjer, a pri nas so jim na stežaj odprta vrata! Kaj se v takih tožbah vse ovaja, bi vedeli največ povedati naši c. kr. uradi. Če madežev nimaš, ti jih naredi tak brezimenski ovaduh, in še kak! Ti, tovariš, se pa zagovarjaj in piši, kolikor ti drago; tam zgoraj bo že padla nate kaka senca, ki se počasi in ponavljevalno zgosti v pošteno in debelo črno piko, ki hodi za teboj, te spremlja, odločuje tvoje prošnje itd. Tebi se pa o tem šestokrat niti ne sanja, dokler ne pride katastrofa v kakršnikoli obliki.

Mi smo mnenja, da je sramotno za urad, ako se ozira na anonimne pritožbe, ako jih upošteva. Na podlagi anonimnih pritožb bi lahko nakopal slednjemu javnemu funkcionarju teden za tednom disciplinarno preiskavo na vrat — od ekselence — do sluge. Bog zna, kaj bi rekla Njeg. ekselelenca, ako bi se ji bilo zagovarjati na podlagi brezimenske tožbe? — Ja, Bauer, das ist was anderes! Ne, ekselelenca, to je ravno isto! Vi ste prevzvišeni nad takimi tožbami — mi tudi, a zagovarjati se moramo, ker nas silite v to. —

Sploh pa imamo učitelji s tožbami pravo smolo, zakaj le redko ali pa le na mnogokratno zahtevanje zvemo tudi imenskega tožnika. Če pa učitelj molči, mu tožnika niti ne imenujejo; polasti se ga ta čas občutek, da uradi ščitijo tožnika. — Zato je naše mnenje: vsako brezimensko pritožbo v koš; vse druge pa s celim tožnikovim podpisom pred obtoženca! —

Čuditi se moramo, da verujejo c. kr. uradi zakrinkanim šuftom, ki mečejo izza plota blato, potem pa napadenega tirajo pred svoj forum: Zagovarjaj se, otrese se blata, ki ga je nate nametala kaka maskirana duševna propalica! — Vsaka anonimna pritožba nosi na čelu neslovensko ime: gauner! Poštenjak bo svoji obtožnici dodal svoje polno ime in zagovarjal, če treba, pred sodnijo, kar je ovadil. A ne tako ovaduh v anonimni pritožbi. Ta se lepo skriva in čaka učinka svojega udarca. Toži in obtoži pa lahko kar in kogar hoče, ti se pa zagovarjaj. Kaj mari oblastniji, če stiskaš pest, če ti gnev polni dušo — zagovarjaj se — in dobro.

Mi smo zopet mnenja, da kakor prezira pameten človek ovaduhe in denuncijante, bi morali tudi naši c. kr. uradi —

naše moralične inštanice — vsako brezimno ovadbo prezreti ter jo vreči v koš kot nekaj gnusnega, kar omadežuje dostojanstvo urada. Naša in zahteva vseh honetnih ljudi je: proč z anonimnimi tožbami! Ne kličite nas na odgovor, kadar to hoče kak skrit falot z namenom, da se maščuje nad učiteljem, ki je vršil svojo dolžnost.

Z anonimnimi pritožbami, ki je vanje možno napisati vse, zagrene marsikateremu tovarišu življenje in službovanje na veke. Zgodi se le prepogosto, da hočejo gotovi pošteni in neljubega učitelja potom anonimnih tožb spraviti iz kraja. Ker mu ne morejo s faktučnimi pregreški do živega, ga pa dolže izmišljenih grehov ter ga blatijo toliko časa, da je ves oškropljen od gnojnice. Ko je dovolj oblaten, se pa oglase v kakem časniku: »Glejte ga, kakšen je! Kolikokrat je bil že tožen, zadnji čas je, da gre!« — In pika pride k piki, početkoma ni nič, a končno pa cel kup, ki imponuje — in ki ga uvažujejo.

Kdor je tožen, naj tudi zve, kdo ga toži; to je edino pravično stališče. Ako bi naši in drugi uradi ne uvaževali anonimnih tožb, bi imeli polovico manj dela, polovico manj sitnosti. Živimo — tako vsaj trdi svet — v času kulture, napredka in humanitete — a ob pogledu na take razmere nam stopajo pred oči barbarski časi, ko so maščevalni in škodoželjni ljudje na trgu sv. Marka v tihih nočeh metali v odprta levova žrela anonimne ovadbe ter izdajali svoje someščane beneškim trinogom. Ona doba je sojena in sojeni so vsi ovaduhi. — Naj je sredstvo še tako uspešno, namena ne pospešuje. Zato še enkrat: proč z anonimnimi ovadbami! — Tu je treba korenito pomesti in take nedostojne in sramoteče goste pognati čez prag!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom,

Promet do konca decembra 1904 K 28.971.68.

Drobno delo.

Pri nas na Slovenskem imamo slabo navado, da hoče vsakdo le politično delovati. Vsak si želi sijaja političnega voditelja in govornika. Če mu pa to ni mogoče, se čuti nesrečnega in meni, da drugačno delovanje nima pravega pomena. To velja tudi o nas učiteljih. A vloga političnega voditelja, ki operira z masami, ni tako prijetna, kakor si kdo misli, ker je masa mnogokrat »nerazsodna«, nestanovitna in tudi nehvaležna.

Mogoče pa je, uveljaviti vsakemu svoje moči in svojo znanost drugače, namreč v takozvanem »drobnem delu«.

Človeška družba obstaja iz posameznikov, ki so združeni v družine, občine in države. Če hočemo reformovati družbo, če hočemo »delovati«, pričnimo najprej pri posamezniku, namreč pri samem sebi. Izpopolnimo najprej sami sebe, da bomo kar najpopolnejši v moralnem oziru in da bomo kar najbolj izpolnjevali stanovske dolžnosti. Ustvarimo si določeno naziranje, ki se potem ravnajmo po njem. Izpopol-

niti moramo tudi svoje znanje, ki smo ga na učiteljišču mnogo prejeli, a je bilo neurejeno in v nekaterih predmetih nepopolno za moderno omikanega človeka.

Pogostoma se pritožujemo, da nimamo pravega ugleda in da premalo upoštevajo naše delo. V prvi vrsti dolžimo svoje slabo gmotno stanje, da je ono temu vzrok. Nečemo tega zanikavati. A so tudi drugi vzroki, in eden, ki ni zadnji, je ta, da se premalo trudimo, da si pridobimo ugled z delom. Naš stan kot tak je star šele par desetletij. Poprej je bil učitelj — mežnar in je užival tudi temu primerno veljavo. Sedanji rod večinoma vidi v nas še starega »šomaštra«. Prihodnji rod nas bo gledal z drugačnimi očmi, ker ne bo videl v domišljiji onih žalostnih prikazni, ki so stregle v župnišču pri kosilu in ki njih klavni ostanki letajo še sedaj župnikom servilno čestitat za god . . .

A tudi sami moramo gledati, da si s pridnim delom pridobimo spoštovanje, ker vsak stan ima toliko ugleda, kolikor mu ga daje njegov posel in tudi osebnost posameznih zastopnikov stanu. Mnogo izmed nas jih marljivo deluje in so nam v ponos, a mnogo jih tudi zapravlja čas in zmožnosti z malovrednimi športi in drugimi nepotrebni stvarmi.

Izpopolnimo torej najprej sami sebe, potem pa obrnimo pozornost na svojo družino, zlasti na svoje otroke.

Mnogo slavnih mož je izšlo iz učiteljskih družin, a še več slabotnih ljudi, in niso nam očitali popolnoma brez vzroka, da znamo učitelji vzgajati tuje otroke, svojih pa ne znamo. Vzrok je morebiti ta, da se nam doma ne ljubi z vzgojo se pečati, ko smo se prej ves dan v šoli bavili z njo. A prijatelji, to ne sme bitil! Za svojo kri moramo skrbeti v prvi vrsti, svoje otroke moramo predvsem vzgojiti v dobre ljudi! Če smo le to storili, smo storili velik del svoje naloge v stvarstvu. V prirodi nimajo gotove živali (babice pri mravljah in čebelah) drugega opravila kot da se plode in izrejšajo zarod. Tudi v človeštvu se dobe teoretiki in utopisti, ki zahtevajo tudi za ljudi, da bi gotov razred ne imel drugega opravila kot roditi in vzgajati otroke, ker vzgoja zahteva vse delo človekovo. Vsi drugi pa naj bi živeli v celibatu. Nismo taki utopisti, a hoteli smo s tem zgledom pojasniti važnost dobre vzgojitve laičnih otrok.

Slavnemu češkemu pesniku Macherju so očitali svoj čas, da je izdajalec domovine, ker se ni vtikal v politiko. A odgovoril jim je: »Če vzgojim svoje otroke v dobre ljudi in dobre Čehe, sem storil dovolj za svoj narod!«

Ko smo popolnili svojo družino, začnimo šele vplivati na svoje sosede. Izberimo iz svoje okolice dobre, značajne in priljubljene ljudi in pridobimo jih za svoje ideje. Ti jih bodo potem širili naprej. Če stori to vsak izmed nas, bo naša domovina kmalu polna majhnih krogov, ki se bodo večali, dokler ne bo vsa Slovenija pokrita z njimi.

To je »drobno« delo, in v tem dobi lahko vsakdo obširen in hvaležen delokrog.

Značilni pojavi.

Dne 10. oktobra pret. leta se je vršila v Lincu VII. deželna učiteljska skupščina. Na dnevnem redu so bile prav različne točke. Med temi točkami se je nahajala tudi točka: »Verske vaje«, ki jo je prav srečno utemeljeval delegat L. Lechner. Njegov predlog se je glasil: »Na ljudskih kakor

tudi meščanskih šolah naj se opuste v prihodnje vse verske vaje«. — V svojem utemeljevanju je poudarjal, da stoji večina učiteljstva na stališču, da se naj ločita cerkev in šola. Zakaj cerkev lahko pogreša šolo, kakor lahko šola pogreša cerkev. Brezverska šola je lahko zahteva krščanstva kakor tudi brezverstva. Država pač lahko štiti posamezna veroizpovedanja, a siliti ne more nikogar k izpolnjevanju verskih vaj. Zakon ne priznava verskih vaj; določili so jih le posamezni konzistoriji. In z izpolnjevanjem teh dolžnosti se sili učiteljstvo izpolnovati dolžnosti, ki niso zakonito utemeljene. In tudi s pedagoškega kakor tudi zdravstvenega stališča niso verske vaje priporočljive. V dokaz temu so navedli razni odposlanci naravnost gorostasne stvari.

Predlog je bil sprejet z vsemi glasovi proti dvema glasovoma. Ta predlog je naravnost fanatizoval klerikalno večino deželnega zbora, ki je zboroval ravno tisti čas. Dne 12. okt. se je zbral deželni zbor k takozvani »protestni in ogorčenostni seji«. Seja je trajala pozno v noč, do 11. ure. Glavno besedo je imel znani advokat na pristnokatoliški podlagi, dr. Mayr. Odprl je vse zatvornice svoje zgovornosti ter se znosil nad ubogimi učiteljskimi delegati prav po »katoliški« navadi. Dal jim je vse mogoče pridevke, kar jih sploh premore bogati »katoliški« slovar, in poudarjal, da v deželni učiteljski skupščini ni sodelovalo resno učiteljstvo, temveč le sodrga i. t. d.

Odgovarjal mu je takoj ces. namestnik grof Bylandt-Rheidt, poudarjajoč, da je predgovornik pač vse jako pretiraval in da se je deželna učiteljska skupščina vršila popolnoma v okviru zakonov. Poudarjal je, da si vsaka deželna učiteljska skupščina po ministrskem odloku iz l. 1872. sestavi sama svoj dnevni red, in da ravno zaradi tega odloka ne more vplivati nihče na sprejeti in določeni dnevni red.

Tudi škof dr. Doppelbauer se je oglasil ter imenoval zadnjo dež. učit. skupščino »eine Pestbeule«. In poslanec dr. Esser je celo zahteval v svojem govoru, da se mora vse delegate deželne učit. skupščine strogo nadzorovati in celo, ako bo treba in če bo zahteval ugled šole, naj se jih spodi iz službe. — — —

In komedija se je nadaljevala tudi še v seji dne 17. okt. Ta dan so vložili klerikalni poslanci po svojih govornikih Hauserju in dr. Schleglu sledeči predlog:*) »Die soeben beendet Landes-Lehrerkonferenz wurde von einzelnen Teilnehmern zu Äußerungen benützt, die in weiten (kakor pri nas! Opom. ured.) Kreisen der Bevölkerung lebhaften Unwillen erregen, und zwar umsomehr, als sie unter dem Vorsitze eines hervorragenden Vertreters (dr. V. Zenz) der k. k. Landesschulbehörde gemacht wurden. Die Gefertigten stellen daher den Antrag: Die k. k. Schulbehörden werden dringend aufgefordert, in Wahrung des gesetzlichen Charakters der Landes-Lehrerkonferenzen in Hinkunft dafür Sorge zu tragen, daß diese Veranstaltungen nicht zu politischen Erörterungen, zu Angriffen auf die katholische Kirche und ihre Priester und insbesondere nicht zur Herabsetzung ganzer Stände wie z. B. des Bauernstandes missbraucht werden und strenge darüber zu wachen, daß durch diese Konferenzen Schule und Lehrer komprimittiert werden.«

Tudi škof dr. Doppelbauer ni mogel še počivati. Vest mu ni dala miru in moral se je še enkrat znositi nad ubogimi učiteljskimi delegati. Porabil pa je to-le priliko: »Katoliško« misleče učiteljstvo, združeno v deželnem kat. učitelj. društvu, je sklenilo ustanoviti svoje glasilo, in to veselo vest

*) Citujemo doslovno!

Opom. pis.

je sporočilo pismeno škofu. (ista komedija kakor pri nas! Op. ured.) V pismu, kjer se škof toplo zahvaljuje na izraženi vdanosti, poudarja, da ga je ta korak ravno v sedanjih težkih dnevih, ko je ravnokar minula dež. učit. skupščina provzročila toliko gorja in pohujšanja (!) prav razveselil. In škof pravi dalje doslovno: »Es wurde in dieser Lehrerversammlung mit den Grundsätzen unserer heiligen Glaubens und der guten Sitte ein wahrer Spott getrieben. Würde nach den abscheulichen Grundsätzen dieser Konferenz vorgegangen, so würde daraus für Familie, Gemeinde, Kirche und Vaterland das grösste Unheil erwachsen.«

S to gonjo pa ni bilo še konec tej komediji. Sedaj so zagnali klerikalci vse Gorenje Avstrije naravnost huronski krik širom domovine. Sklicavali so protestne shode na vseh koncih in krajih, seveda so se vršili ti shodi pod pokroviteljstvom raznih duhovnikov, in na deželni odbor so kar deževali »plamteči« protesti proti tej nečuvnosti in predrznosti učiteljstva. Nad 400 občin je vložilo proteste na deželni odbor. Kdo je te proteste skoval in kako so bili skovani, ni treba posebej poudarjati, ker živimo na Kranjskem, kjer prav bujno cvete specialiteta raznih protestov.

Krono vsej gonji je postavila konferencija dekanov, kjer je bilo zbranih ravno 29 dekanov (dne 24. nov. pr. l.) pod predsedstvom samega škofa. Sklenili so enoglasno sledeče:*) »Die heute am 24. November im Bischofssitze zu Linz tagende Konferenz der Domherren und Dechante der Diözese Linz erblickt in den Forderungen, welche auf der diesjährigen Landes-Lehrerkonferenz erhoben wurden, einen schweren Angriff gegen unsere heilige Religion und gegen die Sittlichkeit, eine Verletzung des Staatsgrundgesetzes, welche der Kirche Freiheit der Religionsübung gewährleisten, wie nicht minder des Reichs-Volksschulgesetzes, welches die sittlich-religiöse Erziehung der Kinder verlangt, ja in letzter Linie einen Angriff gegen Se. Majestät den Kaiser und die allerhöchste Dynastie, deren festeste Stütze die heilige Religion als mächtige Förderin des Gehorsams und der Untertanentreue ist.

Die Konferenz fühlt sich vollkommen eins mit der im Landtage erfolgten Stellungnahme Sr. Exzellenz des hochwürdigsten Herrn Bischofes und den konservativen Landtagsabgeordneten gegen die Forderungen der Landes-Lehrerkonferenz. Sie spricht schließlich die berechtigte Erwartung aus, daß sowohl von Seite des o.-ö. Landesausschusses, als auch des k. k. Landesschulrates kein Lehrer mehr ernannt, resp. bestätigt werde, der seinem dienstlichen und außerdienstlichen Benehmen nach nicht die volle Garantie bietet, daß er in der Schule an der religiösen und sittlichen Erziehung der ihm anvertrauten Jugend mit den Eltern und dem Katecheten mitwirken werde.«

Posebnega komentara ne pišemo. Poudarjamo le, da je deželna učit. skupščina gorenjeavstrijske dežele sprejela tak predlog, da se je zoper njega dvignil ves Izrael, torej se je to zgodilo v deželi, ki slovi daleč naokrog za najpobožnejšo deželo.

In menda so ravno iz bojazni, da se tudi v slovenskih kronovinah ne prigodi kaj takega, pozabili sklicati že s posebnim odlokom določeno deželno učiteljsko skupščino vojvodine Kranjske.

— x + y. —

*) Citujemo zopet v originalu.

Op. pis.

Kritikujoči glasovi.

Sovražniki šole.

V 3. št. letošnje »Soče« beremo pod gorenjim naslovom ta-le izborni članek, ki izvrstno ilustruje goriške razmere:

Klerikalci ničesar na svetu tako ne sovražijo kakor ljudsko šolo. Če bi mogli, bi jo najrajši popolnoma odpravili, tako da bi se učil pisati in brati le otrok iz kake imovitnejše hiše, in sicer v farovžu, ki bi imel tako nov dohodek, kolikor mogoče visoko odmerjen, po drugi strani pa bi se vzgajali taki farovski učenci v pristne klerikalce in zveste pomočnike farovžev, bili bi takorekoč nekaki podvoditelji drugih neukih mas. Ali ker je že tako, da morajo biti ljudske šole, pa izkušajo klerikalci, kolikor le mogoče utegniti jih, in upirajo se vsakemu njih razširjenju. Klerikalni mogotci imajo pazno oko za šolo in vedno čujejo, kje bi ji škodovali, oziroma zabranili širšo izobrazbo kmetiški mladini. Politikujoči duhovnik se ne boji ničesar bolj od izobrazbenega kmeta. Kaj bo, ako se začne širiti večja izobrazba med kmetijsko ljudstvo? Kaj bo, ako spozna kmet, kako grdo ga sleparijo razni božji namestniki s tisto ostudno politiko v cerkvi in izven nje, kaj bo, ako spregleda, da žrtvuje preveč za farovž in cerkev, kaj bo, ako vstane nekega dne s prepričanjem, da je nevednost najdražja reč na svetu, da treba torej več časa in več prispevka posvetiti šoli ter se manj brigati za zavedljivo »socialno« delovanje iz farovžev? Kaj bo, kaj bo? — Odtod je umeven odpor klerikalnih vrst proti šoli.

Klerikalni listi prinašajo pogostoma članke, naperjene proti ljudski šoli, sedaj bolj skrito, sedaj bolj očito, kakor jim pač kaže; najrajši pa poudarjajo troške za šolo, češ, toliko in toliko že plačujete, kaj si hočete nalagati še večjih bremen? Še nikdar pa niso opozorili na to, kako drago stanejo naše ljudi farovži, koliko so stale cerkve in koliko nesejo n. pr. večne in druge maše? Bojijo se, da bi na to stran kaj odmanjkalo, ako bi začeli skrbeti za popolnejši in obsežnejši pouk v ljudskih šolah; zategadelj pa se oglašajo kadar le morejo, proti šoli, in zategadelj se je oglasil take vrste mož tudi v »Gorici« št. 1. letos. Kar v prvi številki so se spravili nad šolo.

Nekdo, ki ni mogel spati ter se je zaradi tega premetaval po postelji, je premišljeval, kako napačno so storili v Dornbergu, ko so razširili trirazredno ljudsko šolo v štirirazrednico in so uvedli celodnevni poduk za otroke prvega in drugega šolskega leta. Krajni šolski svet v Dornbergu je sestavil lepo prošnjo na c. kr. okrajni šolski svet v Gorici, in prošnji krajnega šolskega sveta je bilo ustrezno. Za Dornbergom se je oglasila Vrtojba. Tudi tamošnji krajni šolski svet se je obrnil do okrajnega šolskega sveta, rekoč, da je v Vrtojbi potreben celodnevni pouk, tako da bo trirazredna ljudska šola namesto dosedanje dvorazrednice. Dopisnik v »Gorici« se boji, da utegnejo slediti zgledu Dornberga in Vrtojbe še druge občine, potem pa namiguje, češ, kdo pa bo plačeval vse te nove troške, te nove razrede, te nove učitelje? Opozarja na obstoječe šolske naklade, na pomoč iz deželnega zaloga, na novo regulacijo učiteljskih plač, končuje pa: »Kolikor se ustanovi novih šol in novih razredov, vse bodo plačevali okrajni šolski zalogi, katerim bo v ta namen na razpologo edino le povišanje doklad na izravne davke.«

Šolska bremena v naši deželi so res tuintam že neznosna, ker je pač prispevanja za ljudsko šolstvo y naši de-

želi urejeno tako, kakor nikjer drugod, ker nimamo deželnega šolskega zaloga. Edina naša kronovina v Avstriji nima deželnega šolskega zaloga. Ob zasedanju našega deželnega zbora so mnogo govorili o tem, in kazalo se je, kako lepo pravilno bi se razdelilo prispevanje za šolstvo potom deželnega šolskega zaloga. Da ni prišlo do sklepa, da naj se ustanovi deželni šolski zalog, za to zadeva nemala krivda prav klerikalne poslance. Če so se držali ti trdno in enotno načela, da mora priti do deželnega šolskega zaloga, bi bil tak vsaj sklenjen v deželni zbornici, saj Falconer je imel glasovati za deželni šolski zalog v takem slučaju. Toda Gregorčič je pristrasil na dan s »posredovalnim« predlogom, da naj se poviša prispevek iz deželnega zaloga, ki se pa krije s tako davščino, kakršna je obsežena v načrtu; s tem se je pravzaprav izrekel za načrt, ker njegov predlog je imel drugo obliko načrta, in s tem se je pravzaprav izrekel proti deželnemu šolskemu zalogu, v prvem slučaju, da vrže javnosti malo peska v oči, v drugem pa, da ustreže Lahom. Seveda, če se bodo klerikalci borili za šolstvo, kakor v minolem deželnozbornem zasedanju, potem pač težko kdaj pridemo do zadovoljive rešitve šolskega vprašanja. Če bi bilo v Gregorčiču kaj moža, se je imel potegovati za deželni šolski zalog, ki bi bil s Falconerjevim glasom sprejet. Seveda bi bil goriški mestni svet protestiral, ali morda bi bila vlada le znala storiti kaj, da bi bili utihnili s protesti, ker bi bila dosegla, da se je sklenil deželni šolski zalog, za katerega je delala tudi ona. Če pa že ni hotel tega na ljubo zavezniku Pajerju, se je imel pač kot mogočen zaveznik mogočnega zaveznika zavzeti za to, da bi se bil povišal letni prispevek za šolstvo, na da bi za to razpisal pobiranje nove davščine.

Saj deželnega denarja je vendar kar v izobilju! Deželni odbor plačuje svoje laške uradnike tako kakor nikjer drugodi v Avstriji, bogate remuneracije se izplačujejo, iz deželnega denarja se plačujejo s tisočaki take ničle kakor je Lapanja, deželna odbornika hodita po dež. denar, pa jima ni treba nič delati, zato pa najemljejo nove uradnike, seveda Lahe, kar pomeni celo vrsto nepotrebno izdanih tisočakov, dr. Gregorčič je pomagal Pajerju do ustanovitve deželnega kmetijskega urada, ki ga je toliko potreba kakor petega kolesa pri vozu, dež. trtnica žre denar, sad so pa miši pojedle, da, toliko denarja imajo na deželnem odboru, da se ne brigajo za to, ne da bi izgubljali pri posojilu, najetem za deželno norišnico, marveč so zavrgli že veliko število tisočakov, ker pač morajo imeti preveč denarja, tako da jim ni treba gledati, da bi se krili izplačilni odstotki s pridobljivimi — za vse je dosti denarja, in klerikalna politika je dobro plačana z deželnim denarjem. Tudi smodke kade pri sejah, plačane z deželnim denarjem — le za tako velike potrebščine kakor je šolstvo ni deželnega denarja.

Gregorčič je pripravljen glasovati dr. Pajerju na ljubo za vsakršne, še tako nepotrebne stroške, dati kaj več deželnega denarja za šolstvo — za to pa ni mogoče dobiti klerikalcev.

Ko smo čitali članek »Razmišljanja« v »Gorici«, se nam je zdelo, da slišimo Verzeznassija, kako kriči v dež. zbornici, da hočemo Slovenci večrazrednic ter da imamo

sedaj le enorazrednice in dyorazrednice. Obračal se je proti večrazrednicam tako, kakor se obrača klerikalec v »Gorici«. Reš je, da je treba misliti na troške, ali res je pa tudi, da imajo klerikalci le svoje posebne namene, ko se protivijo tem stroškom. Šolstvo med nami je še mnogo premalo razvito, zategadelj pa vidimo, da izhaja iz krajnih šolskih svetov sama na dan potreba po razširjenju ljudske šole. Potreba sili na dan, in s to potrebo se mora računati, ne pa dušiti je. Ta potreba povečuje nalogo poslancev in drugih faktorjev, da se resno poprimejo šolskega vprašanja ter isto doženejo tako, da bo rešeno v blagor davkoplačevalca. Goriške Slovence čaka hud boj za šolstvo, toliko bolj, ker ima dva sovražnika. Lah noče dati nič za šolstvo, klerikalec nič, ker rabita denar oba za se. Za razne druge nepotrebne reči je denar na razpolago, za šolstvo ga ni. Ljudstvo naj ostane neumno in naj uživa strah pred peklom, ker drugače ne bodo več izvoljeni Gregorčič, Berbuč, Grča itd. ...

Ali če bi imeli Slovenci sedaj mož, ki bi znali pritisniti Lahe, da bi se vdali za deželni šolski zalog, če bi vladalo v deželni hiši umno gospodarstvo ter bi se ne nlagali vedno novi nepotrebni izdatki, če bi se ne redila Furlanija na slovenske stroške, če bi se ne delali z dež. denarjem v nižini eksperimentov, o katerih se da že naprej presoditi, da ostanejo brezuspešni, pa če bi bili naši ljudje malo pametnejši ter bi ne trošili denarja v tiste »svete« namene, če bi v oporokah manj določali za farovške gospode, potem bi že bilo dosti denarja, da bi z njim uredili šolsko vprašanje pa še kaj drugega. Denar je pač, le porablja jo ga v neprave namene.

Omenjena krajna šolska sveta sta pač gotovo dobro preudarila, kaj delata, preden sta se odločila za razširjenje šole. To je, kakor rečeno, pojav, s katerim se mora računati, in ki nalaga vsem dobromislečim goriškim Slovencem, da se bojujemo za povzdigo ljudske šole, seveda le na tak način, da se šola res dvigne, ne pa da bi čutili v vsi teži le obremenjenje.

Za šolo se homo morali še trdno boriti. Klerikalci se bodo upirali, kar se bo dalo, ali to utegne imeti za posledico, da pojde svoj čas kakor iz enega grla glas po deželi: Stisnite farovže, razširite šole!

V ofenzivi.

(Dalje).

Če le more, prekani svojega bližnjega na njegovem imetju z namenom, okoristiti samega sebe. Temu so podobni strastni pivci, ki se jim ne zdi škoda denarja in imetja, samo da zadovoljijo svoji strasti, za družino in druge potrebe se jim zdi nepotrebno, izdajati denar; skopi so za druge, strežejo pa prav radi svojim poželjivostim in strastem. Vsem takim ljudem, ki preradi čislajo in čez mero ljubijo materijo, pravimo materijalisti.

Popolnoma se ločijo od teh intelektualne strasti. V človeško srce je vcepljena ljubezen do domačije, domovine in očetnjave, do materinega jezika. Brez te ljubezni bi bil človek podoben živini. Kako silen je čut ljubezni do domačije v tujini, do prijateljev in znancev, do staršev in sorodnikov, ve tisti, ki je to izkusil. Ako bi prestopila ta ljubezen do domačije, domovine, materinega jezika meje, tako da bi bil človek pripravljen umreti in vse žrtvovati, kar je dovoljeno ali nedovoljeno, bi postal strasten, in to strast imenujemo

fanatizem. Fanatik je drugače lahko blag, pošten, zmeren in z vsimi drugimi dobrimi lastnostmi obdan človek. Ko pa začuti najmanjšo krivico, ki se dogodi njegovemu idealu, vzkipi do skrajnosti. Mnogo zgledov imamo v rusko-japonski vojski. Patrijotični fanatiki gredo prostovoljno v smrt, in te slavimo kot junake. — Tudi fanatizem je različen. Imamo verski fanatizem, narodni fanatizem in politični fanatizem, ki je pa navadno s prvima v zvezi. Fanatizem je star, kolikor je star človeški rod. Ta je kriv, da so se vzdignili večkrat celi narodi zoper druge narode. Razne vojske Grkov z Perzi in med seboj, vojske Rimljanov s Kartazani, križarske vojske, devica Orleanska, tridesetletna vojska, husitske vojske, francoske homatije pred Napoleonom in za njim in vojske novejših dobe so bile večinoma posledice verskega ali patrijotiškega fanatizma.

Vprašanje nastane sedaj, ali je fanatizem potreben ali ne, ali je moralen ali ne? Na to vprašanje ni lahko odgovoriti. V našo prirodo je vcepljen čut ljubezni do domovine in materinega jezika, fanatizem pa moramo še-le vzgojiti, da postane sčasoma ljubezen strastna ljubezen. Prvi kristjani so čutili strastno ljubezen do Kristusove vere, da so se dali radovoljno mučiti in moriti. Ti so bili fanatičnega verskega prepričanja. Takšne kristjane blagruje cerkev in jih časti kot svetnike. Takšni kristjani so prejeli milost božjo, poreče kdo, zato so vse voljno pretrpeli; to ni bil fanatizem. Dobro! Kaj pa križarske vojske? Ali se ni dalo na milijone ljudi poklati od Saracenov in Turkov, ali pa so pomrli zaradi trpljenja, bede in pomanjkanja vsi iz verskega prepričanja in vendar niso dosegli prav ničesar, ker je še sedaj sveta dežela pod turško oblastjo? Zaradi agitacije so bile mase narodov fanatizovane, da so šle v smrt. Ali je tak fanatizem moralen? Gotovo jih poreče mnogo: da, ker je šlo za sveto vero. Prav! Cerkev opravičuje verski fanatizem kot zaslužno delo. Kaj pa bi se zgodilo, ako bi se ravno tak fanatizem obrnil proti cerkvi, kar se je večkrat zgodilo, kakor nas uči zgodovina? To je pa nekaj drugega; to je pa preganjanje cerkve! Ali tudi, če je fanatizem opravičen? Vseeno! —

(Dalje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Slovenska Šolska Matica. Knjige »Slov. Šol. Matice« za 1904 bodo v kratkem dotiskane in se začno razpošiljati. V imenik je med tiskom še možno uvrstiti člane. Zato vabimo vse stare društvenike, ki še niso plačali letnine, in vse one, ki nameravajo nanovo pristopiti k društvu za 1904, da nemudoma pošljejo odboru letnino 4 K. Častno bi bilo za naš stan, da se število Matičarjev tudi letos poveča.

Odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj bo imelo dne 2. februarja t. l. ob 10. uri dopoldne v šoli na Vidmu svoj občni zbor po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Društvene zadeve. 3. Poročilo predsednika o društvenem delovanju l. 1904. 4. Poročilo blagajničarke o stanju društvene blagajnice in odobrenje računa za l. 1904. 5. Predavanje gosp. Tomınca: »Nekaj misli o šolski dobi.« 6. Želje in nasveti.

Odbor pričakuje mnogoštevilne udeležbe. Kdor še ni poravnal društvenine za lansko leto, naj to stori čimprej, da se more račun z upravništvom »Schul- und Lehrer-Zeitung« skleniti. Na novo v okraj došli tovariši in tovarišice se po-

ziviljejo, da pristopijo našemu društvu, zakaj le v združenju je moč in kdor ni z nami, je proti nam. Naše geslo je: »Naprej!«

Odbor.

Saleško učiteljsko društvo je zborovalo zadnjikrat v minulem letu dne 18. dec. v Šoštanju.

Zborovanje se je otvorilo, zapisnik se je odobril in dopisi so se prebrali.

Iz letnega poročila tajničnega je bilo razvidno, da je društvo zborovalo v minulem letu osemkrat, in sicer v Šoštanju, Velenju in na Paki. Na dnevnem redu so bile med drugim hospitacije in predavanja. Udeležba pri zborovanjih je bila prav povoljna.

Po poročilu blagajnikovem so se vršile volitve v odbor za bodoče društveno leto. Izvoljeni so bili: za načelnika g. Koropec, za namestnika in blagajnika g. Skasa, za tajnika g. Armič, za pevovodja g. Nerat in za odbornico gđc. Pfeifer.

Nazadnje je sledil razgovor o dietah za okr. uč. konferenco, ki so bile odmerjene v splošno nezadovoljnost. Sprejel se je sklep, da se obrne društveno vodstvo v tej zadevi do okr. š. sveta.

Prihodnje zborovanje se vrši meseca svečna.

Učiteljsko društvo konjiškega okraja je imelo svoje redno zborovanje dne 5. t. m. v Konjicah. Gosp. predsednik je razpravljajl vprašanje, kakšno bodi občevanje med tovariši. Duhovite in dobro premišljene besede vrlega tovariša so našle povsod obširen odmev. Društvu je nanovo pristopil g. Avguštin Canjko, učitelj-voditelj v Skomrah na visokem Pohorju. Nadejamo se za trdno, da ne bo za svojim vrlim prednikom, kar se tiče obiska društvenih zborovanj, nič zadržal. Vprašalna skrinjica se premalo uporablja; želeli bi bilo, da tvori vsekdar prav mnogo točk, o katerih bi se potem kolegialno in vsestransko lahko pogovorili. Predavanje g. Serajnika se je moralo zaradi nepričakovanih ovir preložiti na Svečnico. Ta dan, upamo, se udeleži zborovanja vsak, ki mu še ni popolnoma zamrl čut za društvene in tovariške sestanke. Šole ne bo imel nihče, uradoval tudi ne bo, organistov, hvala Bogu, nimamo, torej vsak izgovor jalov, in se ne bo nikogar opravičilo.

Žalibog pa so vsa moledovanja po časnikih brezuspešna, ker tisti, ki se jih stvar tiče, navadno naših stanovskih listov niti nimajo. Posebno med našim lepim spolom je ta pregreha močno ukoreninjena. Žalostno! Če delavci in obrtniki, ki tudi nimajo vsi z rožcami postlano, vestno naročajo svoje liste — zakaj bi jih pa ne učitelji in učiteljice!

Ptujsko učiteljsko društvo je zborovalo 5. jan. t. l. Da tudi ta dan ni bilo posebno obiskano, mi ni treba omenjati. Zadovoljni že moramo biti, če se zbere toliko članov, da je sploh mogoče zborovati, in zato je potrebna — $\frac{1}{3}$... Temu tako slabemu obisku je gotovo kriva preslaba agitacija, ki bi morala zbuditi (!) zavest učiteljstvu, ki bi mu morala pokazati pot, po kateri naj hodi, če noče postati danes ali jutri faktor, ki se bodo nanj še manj ozirali, kakor se godi to danes.

Toda naj preidem k poročilu, ker to krtačenje našim učiteljem ni po volji. — G. predsednik Kaukler pozdravi vse navzoče in vošči vsem veselo novo leto, nakar da besedo zastopniku učiteljstva g. Šornu. Ta poroča, da so priznali vsem prosilcem tudi letos petletnice, da se je oziralo pri kompetencah vedno v prvi vrsti na prosilce domačega okraja. Kdor želi razširjavo šole, naj se obrača na g. okrajnega glavarja direktno in naj tu da svoje razloge in vzroke. Končno se še zahvaljuje učiteljstvu, da se je vedlo tudi letos popolnoma korektno in da tudi letos ni bilo treba nikjer posegati po disciplinarnih sredstvih, ker se učiteljstvo zaveda svoje časti. —

Nato poroča g. Kaukler kakor predsednik, tajnik in blagajnik. Tu smo zvedeli, oziroma se nam je poklicalo v spomin — da petja in godbe v preteklem letu nihče ni gojil. Priznati se mora, da je to res lep napredek. Pri tem, ko naša sosedna učiteljstva prirejajo koncerte, spi naše učiteljstvo tudi v tem oziru, četudi bi ne manjkalo oseb, ki morejo. G. predsednik priznava tudi, da društvo hira in navaja vzroke: napačnost pravil, preobremenjenje prednika,

da mora sam izvrševati vse, pri tem ko odbor le gleda in ne stori ničesar. Večina učiteljstva se ne zaveda dolžnosti in mladi ne vprašajo za svet starejših ter se sploh ne brigajo za društvo. — Dalje naznanja, da je bilo v začetku 67 članov (47 učiteljev in 20 učiteljic), katerim je pristopilo med letom še 5 članov (4 učitelji in 1 učiteljica), 1 član je izstopil, 1 umrl, 6 se jih je preselilo in 4 so izbrisani, ostane torej še 60 članov. Časopise je imelo društvo naročene sledeče: Ljub. Zvon, Slovan, Zvonček, Novi akordi, Popotnik, Tovariš in Schul- u. Lehrerzeitung.

Končal je g. poročevalec z žalostnim stanjem naše blagajnice.

Nato se oglasi k besedi g. Ogorelec glede predbacivanja, ki so šla na odbor. Odborove seje ni bilo nikdar nobene, in g. predsednik ni nikogar vprašal za kako pomoč, nakar g. predsednik stvar pojasni. — G. Šorn predlaga z ozirom na slabo finančno stanje, naj se opusti nekaj listov, nakar se je sklenilo — drugega ni bilo mogoče ovreči — da se opusti »Zvonček«.*)

Pri volitvi, ki je na to sledila, se je sestavil odbor tako: Predsednik g. J. Kopic, (uč. v Ptujski okolici), podpredsednik g. Fr. Šorn (naduč. pri Sv. Lorencu na Dravskem polju), tajnika gg. Mirko Marinič in Pav. Fleré (uč. pri Sv. Marku), blagajničarica gospa Kaukler (Ptujška okolica) knjižničar g. Kajnih (Ptujška okolica), odbornika gg. A. Klanjšček (Hajdin) in M. Vauhnik (naduč. pri Sv. Marku), učitelj petja in godbe g. R. Kocmut (uč. pri Sv. Barbari).

Po zahvali za izkazano zaupanje se nato zborovanje zaključilo.

Naj pribijem še eno! Kako prav je trdil g. Kaukler, ko je rekel, da mladi ne vprašajo za svet starejših in se sploh ne brigajo za društvo. Res je, da se odvrčajo mladi od starejših, ker nimajo do njih zaupanja. In v čim tiči vzrok tu? Ali si pa mogoče starejši kolegi ne znajo pridobiti zaupanja, ali sploh zaupanja mladih ne marajo in zato ne iščejo? Mogoče je vse, gotovo pa so mlajši več krivi. Mladi naj ne izkušajo z glavo skozi zid, starejši pa naj ne drže glave preveč pokonci, in gospoda, videli boste, da boste imeli v kratkem vsi tisto zaupanje, ki se izkazuje zdaj le nekaterim. V mladih bi pač želeli vsaj nekaj stanovske zavesti — saj smo tako skromni! — ker nimajo je v v resnici čisto nič. Prosim, ne umevajte tega napačno! V mladih so tudi pri nas agilne moči, mnogo je takih. A kje je zavest pri mladih učiteljih, ki ne pristopijo k društvu, ki se kolegov izogibljajo in se celo neradi kažejo za učitelje. In to ni en slučaj, zdaj smo dobili v okraj pet novih moških oseb, katerih še nihče ni pristopil društvu in tudi neki ne mislijo na to. Gospodje, ali mislite, da bi se v društvu nič ne naučili, mislite, da se ponižate, če uklonite glavo pred staro sivo glavo izkušenega šolnika? To sem hotel še omeniti, in želel bi, da se ne umevajo napačno te besede, pač pa rajši — upoštevajo. —è.

Goriško.

Ajdovska podružnica učit. društva za goriški okraj je izvolila pri zadnjem občnem zboru sledeči odbor: Medvešek Pet., Bratina K., Mermolja Fr., Tomažič And., Možina Ant., Lavrenčič Kl., Bajt Franc. — Odborove seje bodo (praviloma) vsak prvi četrtek v mesecu pri pošti v Sv. Križu-Cesti. Po odborovi seji jourfixe, h katerim je dobrodošel vsak kolega in vsaka koleginja.

Književnost in umetnost.

Prijatelj otroški ali Darilo pobožnim šolarjem. Izdal dr. Josip Somrek. V Celju 1905. Ta lična in za otroke kakor nalašč primerna knjižica je ravnokar izšla v tretjem, pomnoženem natisku. Obseza le najnavadnejše, pa skrbno izbrane mašne in druge molitve in 25 pesmi z lahkimi, obče

*) Žalostno! 5 K vas bo rešilo!

priljubljenimi in dvoglasno stavljenimi napevi za šolarske maše. Kot cerkvena pesmarica bo ta zares hvalevredna knjižica še posebno dobrodošla onim višje organizovanim šolam, ki goje petje po notah. Dobiva se pri pisatelju v Celju po teh-le cenah: mehko vezana 12 h, v platno s sliko 20 h, elegantno z zlato obvezo 30 h, ako se naroči vsaj 50 izvodov.

Missa in tono psalmi. Comp. Emerich Beran. Cena 1 K. — O priliki priobčimo strokovnjaško oceno te slovenske maše z latinskim naslovom. Partitura kaže, da je originalna. Učitelje-organiste bo gotovo zanimala.

Slovensko-amerikanski koledar za navadno leto 1905. Izdalo in založilo uredništvo »Glas Naroda«. XI. letnik. New-York. Cena 25 centov. Str. 96 + naznanila. — Ameriškim Slovencem bo služil ta koledar v praktiške namene, za nas je važen kot posebnost in domač pozdrav od rojakov iz Amerike. Poleg koledarske vsebine prinaša tudi več leposlovnega, izvečine šaljivega gradiva v vezani in nevezani besedi.

Vestnik.

Osebnosti. Vodstvo šole v Veliki dolini se je poverilo suplentu g. Jos. Pečniku. — Za prov. učiteljico v Suhorju je imenovana gdč. Josipina Javornik. — Poročila se je učiteljica v Preski gdč. Berta Žerjavova z žel. uradnikom g. Lov. Počkarjem.

Učiteljske spremembe na Štajerskem. Za nadučitelja v Lembergu je imenovan učitelj pri Novi cerkvi g. Fran Zidar. Za učitelja in voditelja trirazrednice v Št. Vidu nad Valdekom je imenovan g. Martin Judnič, dosedaj učitelj v Št. Vidu pri Zatičini. V Ribnici na Pohorju pride za učitelja g. Ulrik Hauptmann iz Stranske vasi. Na svojem mestu sta postala stalna g. Ivan Kramar v Št. Vidu pri Ponikvi in gdč. Marijana Vrečko v Smartnem pri Slov. gradu.

Učiteljske spremembe na Goriškem. Gosp. Matija Kenda, dosedaj nadučitelj v Volčah, je premeščen začasno kot učitelj-voditelj v Tolmin, kjer je upokojen g. Širca. — V Volče pride začasno kot voditelj gosp. PeterneI, ki je služboval dosedaj v Šebreljah. — Gdč. Jakli pride za učiteljico v Kobarid.

Iz seje c. kr. okrajnega šolskega sveta v Radovljici. Pri zadnji seji, ki je bila na dan 12. t. m., se je sklenilo, da nadomestuje obolelega učitelja J. Kalana na Ovsišah učiteljica L. Kappus iz Kroke. Izvolil se je krajni šol. nadzornik za Ljubno. Odobrili so se računi o stroških šolskega okraja s 771 K dohodkov in s prav toliko stroškov ter proračun za 820 K. Neki šoli se je dovolila za t. l. razdelitev učencev prvega razreda drugega oddelka v dva oddelka. Za pouk na Koprivniku se je predlagala mesečna remuneracija. — Potrdil se je zapisnik stalnega odbora za ta okraj, iz katerega posnamemo, da bo okrajna učiteljskega skupščina letos 13. julija na Bledu. Na dnevnem redu bosta poleg običajnih točk tudi: »Praktični nastop z otroki v risanju po novi metodi za drugo šolsko leto«; (nastopil bo gosp. Al. Novak učit. na Bledu) in »Obravnava lisice po biološki metodi«, (izdela vse učiteljstvo tega okraja). — Nadalje se je stvil tudi nasvet glede izpostavljenosti štacije v Laškem rovtu ter se pripoznale tudi trem učnim osebam starostne doklade.

Okrajna učiteljska skupščina za logaški okraj bo letos meseca julija v Dolenjem Logatcu.

Šolo so zaprli v Cerknici do 23. t. m. zaradi škrlatinke.

Die Schule im — Schweinestall je naslov članka, ki ga je posnela po našem listu zadnja »Frei Lehrerstimme«. Vrhutega ima ista številka notico »Étwas vom Lehrerelend«, posneto po nas.

Dekliška šola v Idriji. V Idriji menijo ločiti deško in dekliško šolo. Dekliških razredov je sedaj 6. Vodstvo so začasno poverili gdč. Mariji Kavčičevi, učiteljici na rudniški šoli. V prihodnji številki priobčimo članek o tej šoli.

Krainischer Lehrerverein šteje 100 članov. Njegovo glasilo je »Laibacher Schulzeitung«, ki ima 119 naročnikov! Za »Lehrerheim im Süden« so nabrali 1368 K 48 h. Da si kaj opomorejo, so dali društvu novo ime »Deutscher Lehrerverein für Krain und Küstenland«. No, nam se zdi vsa ta reč preveč nemška in premalo učiteljska, zato ji pa tudi novo ime ne bo pomagalo. Med tistimi 100 člani in 119 naročniki je tudi mnogo srednješolskega učiteljstva — menda vse, kar je nemškega. A pri nas?

„Narodna Prosveta“. V Gorici so osnovali društvo »Narodna Prosveta«, ki ima isti namen kot »Akademija«. V pripravljalnem odboru »Narodne Prosvete« ni nobenega učitelja. To samo konstatujemo.

Umrl je v Trstu prof. Jožef Belušić, ki je deloval 30 let na hrvaškem oddelku učiteljskega v Koprju. R. i. p.!

Kdor hoče pohujšati mladino naj ji da v roke »Slovenca« z dne 12. t. m. Uvodni članek je poln strupa nedolžnim dušam. Protektor »Slovenčev« bi moral do krvi narkcati umazane prste, ki so nastlali tisti strupeni gnoj!

Metelkove ustanove. Razpisanih je šest denarnih premij po 84 K za ljudskošolske učitelje, ki jih je ustanovil pokojni profesor Frančišek Metelko. Pravico do teh premij imajo ljudskošolski učitelji na Kranjskem, ki se po izvaji predstojne šolske oblasti odlikujejo po naravnosti, poklicni vnemi, po skrbni gojitvi slovenskega jezika ter s požlahtnjenjem sadnih dreves in z dobrim obdelovanjem šol. vrtov sploh. Prosilci morajo vlagati dovoljno opremljene prošnje najdalje do konca meseca marca t. l. pri pristojnem c. kr. okrajnem šolskem svetu.

Štirirazredno nemško ljudsko šolo namerava zgraditi kranjska industrijska družba na Savi pri Jesenicah na Gorenjskem. Ena ponemčevalnica več!

Salezijanci v Rakovniku pri Ljubljani so ustanovili obrtni nadaljevalni tečaj za tiste, ki se menijo učiti roko-delstva.

Državni zbor je sklican na dan 24. t. m. Ali bo kaj storil za avstrijsko ljudsko šolstvo?

Analfabeti med prezentno služočimi vojaki v III. voju. Leta 1903. je bilo v okolišu III. voja v vojake potrjenih 5685 mladeničev, in sicer na Štajerskem 2715, na Koroškem 874, na Kranjskem 1197, na Primorskem 899. Med temi je bilo takih, ki niso znali ne brati ne pisati na Štajerskem 31 (1.1%), na Koroškem 20 (2.3%), na Kranjskem 54 (4.5%), na Primorskem 83 (10%). Analfabetov je bilo na Slovenskem iz šolskega okraja Konjice 1, Celjska okolica 10, Ptujška okolica 4, Brežice 6, Slov. Gradec 5, Kamnik 9, Kočevje 2, Kranj 5, Krško 3, Litija 12, Ljubljanska okolica 8, Logatec 6, Novo mesto 2, Postojna 6, Radovljica 1, Tolmin 5, Sežana 1, Koper 17, Pazin 20, Volsko 6, Velikovec 10.

Stanu primerni dohodki. Avstrijskemu učiteljstvu zagamčuje § 55. stanu primerno plačo, a koliko je to, tega zakon ne pove. Tudi v Ameriki ne vedo, koliko je treba posamezniku dohodkov, da svojemu stanu primerno živi. V New-Yorku teče že dolga tožba, ki naj to dožene. Milijonar Tiffany je razdedinil svojega nadebudnega sina. Mladi Tiffeny s tem seveda ni bil zadovoljen, in ko je oče umrl ter mu v oporoki odločil 18.000 dolarjev, je silil brate, naj mu to vsoto zvišajo na 64.000 dolarjev, češ, da vsaj toliko potrebuje za stanu primerno življenje.

Razgled po šolskem svetu.

— **Rusija** izda vsako leto za vzdrževanje osnovnih šol okolo 120 milijonov kron.

— **Umestna prošnja.** Rusko učiteljsko podporno društvo v Tveru je vložilo pri pristojni šolski oblasti prošnjo, naj bi imel vsak učitelj po petnajstletnem službovanju pravico do enoletnega dopusta s popolno plačo.

— **Društvo „Rousseau“.** V Švici ustanavljajo društvo »Rousseau«. Sedež temu novemu društvu bo Ženeva. Za glavno nalogo si je stavilo izdajo spisov o Rousseau in njegovi dobi, nadalje zbiranje in priobčevanje njegovih pisem, ustanovitev pravega teksta njegovih »konfesij« ter končno kritičsko izdaje Rousseaujevih del.

— **Pridiga hrvaškim tovarišem.** Našim čitateljem je že znano, da je šel dolgočasni birokrat Armin Pavić in da je prišel na njegovo mesto Levin pl. Chavrak. Danes je težko kje hrvaška šola, kjer bi ne visela njegova podoba. Čast komur čast, zlasti še, če je plemenitaš in nima nobene zasluge! Toda pl. Chavrak ni samo kulturni šef zgolj po imenu, on tudi ve, kaj je in čemu je! In na svetu je že tako, da pride tistemu, kdor dobi kako višje mesto v šolstvu, v momentu, ko je za to mesto imenovan, vsa modrost, kolikor je je sploh mogoče, da je torej tak izvoljenec nezmotljiv, vsegaveden in skozi zid prodirajočih pogledov! Dokazov imamo tudi na Slovenskem dovolj! Stvari, ki nam jih časih razglašajo taki izvoljenci, smo že čuli ali čitali, vendar so čisto nove in epohalne, ako pridejo iz izvoljenčevih ust. Tako je tudi s pl. Chavrakom! »Služb. Glasnik« je priobčil njegov oklic na učiteljstvo, kjer mu pripoveduje, da je njegova naloga težka in patriotska, naravnost požrtvovalna, ker mora širiti oniko v najoddaljenejše kraje domovine. Pazil bo torej na to, da dvigne ta stan, pa tudi, da ostane učitelj narodu zvest. V interesu verske in npravne vzgoje je, da je šolstvo v tesni zvezi z ljudstvom in njegovimi potrebami. Vsaka šola je delo svojega učitelja, in ako se ta drži gorenjih principov, ni treba nikogar siliti v šolo. I. t. d., i. t. d. — Kako pa izboljša pl. Chavrak plače svojemu bednemu učiteljstvu, to je pozabil povedati. Njemu, ki ima vsega v izobilju, je to tudi postranska stvar! O tem se tudi ne da nikjer ničesar prepisati; tu je treba lastne glave, lastne energije in lastnega srca! Tega pa nimajo birokrati! Pač pa imajo policijo. Zato zahteva tudi pl. Chavrak od svojih nadzornikov, naj čujejo in mu pošiljajo vestna, natančna in točna poročila o delovanju učiteljstva. — Radovedni smo, kateri nadzornik bo svojem šefu prvi poročal, koliko strada in kakšno pomanjkanje trpi hrvaško učiteljstvo . . . Nema ga! —

— **Skrb za ljudsko izobrazbo na Štajerskem.** Šolske oblasti v Gradcu in na Dunaju si preveč ne belijo las zaradi ljudske izobrazbe. Cemu neki? Neumno ljudstvo še rajši plačuje davke nego izobraženo. Tudi za vojaštvo je bolj vneto. Ako pa je samo v celjski okolici nad dvesto deklic brez pouka, je to tudi za malomarno vladno preveč malomarnosti. No, vlada ne stori ničesar, in basta! Če se otroci uče ali ne — kaj jo to brigal! Slovenci so sicer kupili lep prostor, da bi sezidali šolo za dekleta, a šolske in druge oblasti so temu zavira. Žalostno!

Češka visoka šola za agrikulturno. Praga dobi kmalu samostojno češko visoko šolo za kmetijstvo. Za začetek ustanove na češki tehniki poseben oddelek, ki se polagoma razvije v samostojno učilišče. To se zгоди baje po inicijativi gospoda pl. Hartla. Radovedni smo, kdaj da Slovencem prvo slovensko srednjo šolo!

— **Šolstvo v Švici.** Švica šteje 3 milijone prebivalcev ter ima 5633 ljudskih šol, ki jih obiskuje 473.058 učencev in učenk. V teh šolah deluje 10.116 učiteljev in učiteljic. Švico stane ljudsko šolstvo na leto 30 milijonov frankov.

Listnica uredništva.

— **L. M. v L.** (Istra): Hvala Vam za pismo in dopis. Storili bomo po Vašem nasvetu. Dopis priobčimo prihodnjič. Pošljite nam kmalu zopet kaj! Iskrene pozdrave!

— **Na Goriško:** Hvala! Pride prihodnjič. Oglasite se večkrat! Zdravi!

— **K Savi.** Ker smo prej prejeli in tudi že priobčili drugo poročilo, ne moremo Vašega. Oprostite! Naročite svojemu poročevalcu, da bo točnejši. Srčne pozdrave!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 78.

Štajersko.

Na dvorazredni ljudski šoli v Tepanji se stalno, oziroma začasno namesti učiteljska služba po III. krajnem razredu.

Provilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim potom vložiti do 20. svečana 1905. pri krajnem šolskem svetu v Tepanji, pošta Konjice.

Krajni šolski svet da prosto stanovanje v šolski sobi.

Okrajni šolski svet Konjice, dne 13. prosinca 1905.

Št. 25.

S pričetkom poletnega tečaja 1905 se bodo popolnila v celjskem političnem okraju sledeča mesta učiteljev, oziroma učiteljic in šolskega vodje:

1.) na dvorazredni ljudski šoli v Lembergu, okraj Šmarje (III. krajevni razred);

2.) na trirazredni ljudski šoli v Dolu in na trirazredni šoli v Št. Lenartu, okraj Laško (III. krajevni razred) po eno mesto učitelja.

3.) na enorazredni ljudski šoli v Žusemu (II. krajevni razred) mesto šolskega vodje.

Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim potom vložiti do dne 10. svečana 1905. pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Celje, dne 4. prosinca 1905.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.— $\frac{1}{2}$ 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4 $\frac{1}{2}$ %, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih lterjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov

v Ljubljani.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“